

JUSSU Reverendissimi Patris Sacri Apostolici Palatii Magistri Fratris Thomæ Mariæ Ferrari, attente ac perjucundè perlegi Librum, cui Titulus *De Sacris Ædificiis à Constantino Magno constructis*, ab Illustriss. & Reverendiss. Præfule Joanne Ciampino exaratum. Quod quidem Opus, cum Sacrarum Patriarchalium, tum aliarum Urbis Ecclesiarum, & præcipuè Vaticanæ Basilikæ, cui Ego famulatui in Canonicorum numero addictus sum, Antiquitatem, Dignitatem, ac Præstantiam demonstrat, multaque, quorum memoria ferè jam delapsa erat, felici labore in lucem revocat. Cumque nihil Fidei contrarium, imò pleraque ad antiquam veterum Fidelium pietatem renovandam, & ad Hæreticorum præcipuè sacrorum Templorum usum, & cultum impugnantium errores detegendos contineat; Typis mandari utilissimum fore ceno, si ita P. S. Reverendiss. visum fuerit.

Joannes Baptista de Palagio.

Illustriss. & Reverendiss. D. mei Joannis Ciampini Opus *De Sacris Ædificiis Constantini Imperatoris* legi de mandato Reverendissimi P. Fr. Thomæ Mariæ Ferrari Sac. Apost. Palatii Magistri, nihilque in eo comperi; quod vetustis Ecclesiæ traditionibus adversetur, & quod consentaneum non sit historicæ veritati; Ideoque dignum quod Typis mandetur. In quorum fidem &c. Romæ 6. Idus Aprilis 1693.

*Jacobus Vincentius Marchesius Juris utriusque Professor
Beneficiatus Lateranensis,*

INDEX

INDEX

Capitum, & Sectionum totius Operis.

- Cap.I. **C**onversionis Magni Constantini Imperatoris, ad Christianam Religionem, brevissima enarratio. pag. I.
- Cap.II. De Basilica Lateranensi. 4.
- Cap.III. De Lateranensi Baptisterio. 23.
- Cap.IV. De Vaticana Basilica. 27.
- Sect.I. De Altari Majori S. Petri, & iis quæ erant in Basilicæ Abside, sive Tribuna. 41.
- Sect.II. De Musis operibus in Apside, sive Tribuna Vaticanae Basilicæ. 42.
- Sect.III. De Confessione D. Petri. 48.
- Sect.IV. De Altaribus, Oratoriis, & aliis, quæ erant in transversa Basilicæ Navi. 51.
- Sect.V. De Oratoriis, & Altaribus, quæ erant in mediana Navi. 61.
- Sect.VI. De Oratoriis, seu Capellis, ac Altaribus in minori, anteriorique Navi dextera existentibus. 66.
- Sect.VII. De Oratoriis, Altaribus, & Sepulcris posteriorem minoremque Navium occupantibus. 67.
- Sect.VIII. De Oratoriis, Altari- bus, atque Sepulcris in anteriori, minorique Navi ad Aquilonem existentibus. 71.
- Sect.IX. De Oratoriis Altaribus, & Sepulcris Navis ultimæ, ac posterioris in Aquilonem. 73.
- Sect. X. De Sepulcris & aliis multis, quæ erant in Quadriporticu, & Atrio Basilicæ, ut in Tab. Ichnographica. 76.
- Sect.XI. De iis, quæ olim erant in Ecclesia S. Andreæ Apostoli in vestibulo Templi Apollinis. 86.
- Sect.XII. De iis, quæ exstabant in Ecclesia S. Petronillæ Virginis in Templo Apollinis. 88.
- Sect.XIII. De iis, quæ in Templo S. Mariæ de Feribus olim exstabant. 89.
- Sect.XIV. De exterioribus partibus ad Basilicam Vaticanam spectantibus. 91.
- Sect.XV. De partibus subterraneis, sive Sacris Cryptis Vaticanæ Basilicæ. 101.
- Cap.V. De Basilica S. Pauli. 109.
- Cap.VI. De Ecclesia S. Lauren- tii in agro Verano extra mœnia Urbis. 111.
- Cap.VII. De Sessoriana Basilica sive Ecclesia Sanctæ Crucis in Hierusalem. 116.
- Cap.

sus erat, ut extremæ voces ornatus atque dicatus, indicant, vel ab Amanuense omissus fuit, ut sœpè accidere solet. Rei igitur veritatem assequi impossibile est, cum nihil impervium temporis, nihil vetustati non penetrabile, nihil non obnoxium, longe ætatis edacitati non sit, ac propterea ab hominum memoria, pristinus rerum status, & primæva essentia facile expungatur. Si quis igitur meliores habet conjecturas, afferat; Nos autem contenti sumus Baptisterium à Magno Constantino constructum, sive construi jussum fuisse asserere, ideoque ad illius donaria modò descendimus, quæ à Bibliothecario in Sylvestri vita sic recensentur. Fontem Sanctum, ubi baptizatus est Augustus Constantinus ab eodem Episcopo Sylvestro. Ipsum Sanctum Fontem ex lapide porphyretico, ex omni parte coopertum, intrinsecus, & foris, & desuper, & quantum aqua continet, ex argento purissimo in pedibus 5. qui pensavit argenti libras, tria millia, & octo. In medio fontis columnas porphyreticas, quæ portant phyalam auream, ubi candelæ est, pensans ex auro purissimo libras 52. ubi ardet in diebus Paschæ balsamum lib. 200. annexum verò, ex stippa amanti in labro Fontis Baptisterii; Agnum ex auro purissimo fundentem aquam, qui pensat lib. 30. Ad dexteram Agni, Salvatorem ex argento purissimo in pedibus 5. pens. libras 170. In læva Agni, Beatum Joannem Baptistam, ex argento in pedibus 5. tenentem titulum scriptum, qui hoc habet. Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi, pensantem libras centum. Cervos ex argento 7. fundentes aquam, qui pensant singuli lib. 80. Thimiamaterium aureum cum gemmis prainis, & hyacinthinis

A quadraginta duabus, pensans libras decem.

Massam Festi propositi sacri cubiculi, quam donavit Augustus Constantinus præstantem solidos 300. Massam Gabba territorio Gabinensi præstantem solidos 202. Massam Pictas, territorio super scripto, præstantem solidos 205. Massam Statilianam, territorio Corano, præstantem solidos 200. Massam intra Siciliam Taurana, territorio Parampnensi, præstantem solidos quingentos. Intra Romam domos, vel hortos præstantes solidos duo milia ducentos. Fundum Bassi, qui præstat solidos centum virginis. Massam Laninam præstantem solidos ducentos. Fundum Catulli, territorio Momentano, præstantem solidos quinquaginta. Massam Statianam, territorio Sabinorum, præstantem solidos 350. Massam Murinas, territorio Appiano Albanensi præstantem solidos 300. Massam Virginis, territorio Corano, præstantem solidos ducentos. Et transmarina infra partem Africæ. Massam vineis, territorio Mucario, præstantem solidos octingentos. Massam Capsis, territorio Capsitano, præstantem solidos sexcentos. Massam varia Sardana, territorio Monensi, præstantem solidos quingentos. Massam Cameras, territorio Curalupi, præstantem solidos 405. Massam Nummas territorio Numidiæ, præstantem solidos 710. Massam Baldarioleario, territorio Numidiæ, præstantem solidos octingentos, & decem. Item in Græcia territorio Cretas, Massam Cefalinam in Creta, præstantem solidos quingentos. In Mengaulo Massam Amaron, præstantem solidos 222.

C A P U T IV.

De Vaticana Basilica.

VATICANAM Basilicam toto Orbe terrarum celeberrimam, quæ Architecturæ miraculum, & Constantianæ liberalitatis, munificentiaque erga Christianam Religionem, nobile argumentum meritò afferi valet, descrip*turi*; opere pretium exigit, ut de Vaticano etymo aliqua prius exponamus. ^BVaticanus itaque Mons, ultra Tyberim in Hetruria, à Ponte Milvio usque ad mare protensus est: latâ tamen sumptâ terminatione, ut rerum naturalium scrutator Plinius lib. 3. c. 5. affirmat: *Citra XIII. M. passuum Urbis Vejentem agrum à Crustumino, dein Fidenatem, Latinumque à Vaticano dirimens.* Stricto verò termino; Vaticanus, plau*nities* illa dicitur, quæ inter montem Vaticanum, Tyberimque interjacet, cuius magnam occupat partem Leonina Civitas, à Sanctissimo Pontifice Leone IV. illius conditore, sic appellata, cuius pars, quæ Urbis muris olim exclusa, extra porrigebatur; modò à Summo Pontifice Urbano Papa VIII. novis mœnibus, sive propugnaculis, mirâ animi magnificentia inclusa, Janiculus appellatur. Antiquitus neque ^Dadmodum frequens, neque de Urbis pertinentiis Vaticanus erat; ita dictus, ut ex Verrio tradit Festus, quod Vatum responso, expulsis Hetruscis, Populus Romanus eo potitus sit. Hinc Janiculus licet propriè, pro Vaticano non veniat, attamen, ut eidem contermi*nus*, si non tam rigidè vocem accipias, ipsum sonat, ut Martial. lib. 1. Epigram. 63. cuiusdam Tullii Martialis

A Villulam describens, quæ in Vaticanū ambitu sita erat, ut in Janiculo positâ, sic cecinit.

*Tulli jugera pauca Martialis
Longo Janiculi jugo recumbunt.*

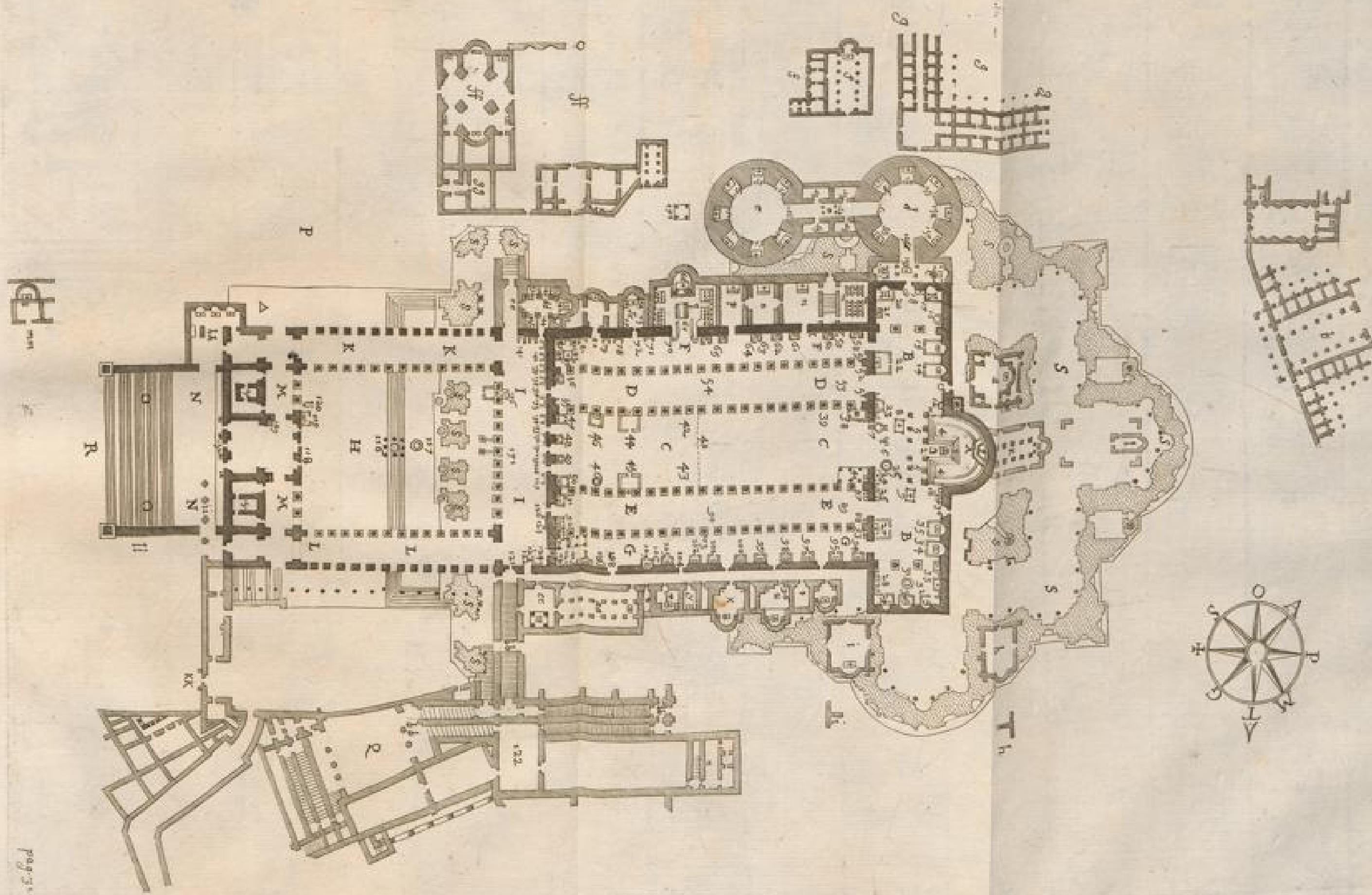
Ac Gellius lib. 16. c. 17. *Et agrum* (inquit) *Vaticanum, & ejusdem agri Deum præsidem appellatum acceperamus à Vaticiniis, quæ vi, atque instinctu ejus Dei in agro fieri solita essent. Sed præter hanc causam M. Varro in libris Rerum Divin. aliam esse tradit istius nominis rationem: Nam sicut Ajus, (inquit) Deus appellatus, araque ei statuta est, quæ est in infima nova via, quod ei in loco divinitus vox edita erat, ita Vaticanus Deus nominatus, penes quem essent vocis humanæ initia, quoniam pueri simul atque parti sunt, eam primam vocem edunt, quæ prima in Vaticano fillaba est: idcirco vagire dicitur, exprimente verbo sonum vocis recentis.*

Huc usque Gellius. Hipponefis verò Episcopus S. Augustinus lib. 4. de Civitate Dei cap. 8. sic appellatum fuisse scribit, quia *infantium vagitibus præfidebat*: & cap. 2. ejusdem libri idem affirmit, nempe: *nascentibus in vagitu os aperire.* Ac Romanæ eloquentiæ Parrens lib. 13. Epist. 33. ad Atticum Vaticani sic meminit: *Sed casu sermo à Capitone de Urbe augenda à Ponte Milvio Tyberim duci secundum Montes Vaticanos, Campum Martium coædificari; illum autem Campum Vaticanum fieri quasi Martium Campum.* Meminit quoque hujus montis Venusinus Vates Horatius lib. 1. Ode 30. ubi sic:

*Care Mæcenas Eques, ut paterni
Fluminis ripæ simul, & jocosa
Redderet laudes tibi Vaticanani
Montis imago.*

Apud Porphyrium Horatii inter-

TAB.VII *Technographica*

TAB.VIII

